

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-33>
УДК 35.072.3(4)

Гончарук Наталія Трохимівна,

доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
навчально-наукового інституту державного управління
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»,
проспект Дмитра Яворницького, 19, м. Дніпро, 49005, Україна
e-mail: goncharuknt@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-2681-6687>

Самойлов Андрій Павлович,

аспірант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
кафедри державного управління і місцевого самоврядування
навчально-наукового інституту державного управління
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»,
проспект Дмитра Яворницького, 19, м. Дніпро, 49005, Україна
e-mail: samoilovandrey17@gmail.com <https://orcid.org/0009-0004-8263-9568>

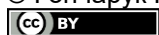
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД РОЗПОДІЛУ КОМПЕТЕНЦІЙ МІЖ ОРГАНАМИ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню європейського досвіду розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади та визначенню можливостей впровадження його в Україні. Здійснено аналіз наукових праць, в яких досліджуються питання розподілу компетенцій і повноважень органів державної та муніципальної влади в європейських країнах, розглядаються проблеми, які виникли під час впровадження європейськими країнами адміністративно-територіальної реформи та реформи децентралізації. Проаналізовано розподіл повноважень між державними та муніципальними органами влади різних рівнів.

Як цитувати: Гончарук Н. Т., Самойлов А. П. Європейський досвід розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади. *Державне будівництво*. 2025. № 1 (37). С. 469–481. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-33>

In cites: Goncharuk, N.T., Samoilov, A.P. (2025). European experience in the division of competences between municipal and state authorities. *State Formation*, no. 1 (37), 469–481. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-33> [in Ukrainian].

© Гончарук Н. Т., Самойлов А. П., 2025

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Досліджено адміністративно-територіальний устрій європейських країн, найбільш наближених до України територіально, історично та ментально. Здійснено аналіз розподілу компетенцій органів муніципальної влади і органів державної влади у Франції, Польщі та Чеській Республіці у контексті проведених ними адміністративно-територіальних реформ і реформи децентралізації. Проаналізовано нормативно-правову базу зазначених країн щодо розподілу компетенцій у процесі здійснення реформи децентралізації. Наголошено, що розподіл компетенцій між органами муніципальної та державної влади відбувається на принципах субсидіарності.

Обґрунтовано необхідність продовження реформи децентралізації в Україні у повоєнний період і подальшого розвитку інституту місцевого самоврядування на принципах субсидіарності, активного впровадження європейського досвіду діяльності муніципалітетів з розширеними повноваженнями на рівні громад для підвищення ефективності органів публічної влади.

Визначено перспективні напрями вдосконалення розподілу компетенцій і повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні з урахуванням європейського досвіду у повоєнний період.

Враховуючи позитивний європейський досвід розподілу компетенцій між державними та муніципальними органами публічної влади, запропоновано удосконалити розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади в Україні шляхом розширення повноважень органів місцевого самоврядування та перетворення місцевих державних адміністрацій в інститути префектурного типу, залишивши за ними контрольно-наглядові функції.

Ключові слова: *органи публічної влади, органи місцевого самоврядування, органи державної влади, органи муніципальної влади, місцеві державні адміністрації, військові адміністрації, європейський досвід, муніципалітети, префект, розподіл компетенцій, децентралізація, воєнний стан, повоєнний період.*

Постановка проблеми. У повоєнний період, серед фундаментальних завдань, які потребують вирішення в процесі українського державотворення – завершення реформи децентралізації, всебічна підтримка та розвиток інституту місцевого самоврядування, передача повноважень органам місцевого самоврядування від органів державної влади на принципах субсидіарності. Також потребують ефективного і швидкого вирішення проблеми нормативно-правового забезпечення діяльності органів публічної влади.

Задля забезпечення ефективного розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади на різних адміністративно-територіальних рівнях доцільно, також, провести реорганізацію місцевих державних адміністрацій в інститут префектурного типу, застосовуючи при цьому позитивний європейський досвід розподілу компетенцій між державними та муніципальними органами публічної влади.

Вивчення європейського досвіду країн, що вже пройшли шлях здійснення адміністративно-територіальних та децентралізаційних реформ, наслідком яких стала ефективна і зрозуміла система функціонування органів місцевого самоврядування (муніципалітетів) та органів державної влади, дозволить використовувати цей досвід у повоєнний період в процесі завершення реформування державного управління та місцевого самоврядування в Україні.

Реалізація зазначених шляхів удосконалення розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади, а також впровадження державного нагляду за діяльністю органів місцевого самоврядування відповідно до чітко розподілених повноважень і компетенцій сприятиме підвищенню ефективності органів публічної влади.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Для вивчення європейського досвіду розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади, визначення можливостей впровадження його в Україні важливе значення мають роботи сучасних дослідників, перш за все тих, які досліджували розподіл компетенцій і повноважень між органами муніципальної та державної влади у Франції, а саме: Ганущака Ю., Чипенко І. [1], Кочерги О. [10], Чиркіна А. [16], Золотарьова О. [6]. Проблемам розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади у Польщі у своїх публікаціях приділяли увагу Грובה В. [2] та Гудзь Л. [3], Орлова Н. [4]. Питання розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади у Чеській Республіці та можливості впровадження європейського досвіду в Україні розглядав Ключковський А. [7]. Водночас, віддаючи належне науковим доробкам означених вище вчених, доцільно приділити значну увагу питанням впровадження європейського досвіду розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади в період повоєнного розвитку України.

Мета статті – узагальнення європейського досвіду розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади, визначення можливостей його впровадження в Україні у післявоєнний період.

Застосована методологія і методи. З метою дослідження європейського досвіду розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади та визначення можливостей впровадження його в Україні застосовані такі методи дослідження: порівняльний, системний, комплексний та діяльнісний підходи.

Порівняльний підхід дав можливість порівняти різні моделі адміністративно-територіального устрою у європейських країнах. Системний підхід дозволив дослідити розподіл компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади у європейських країнах за змістом, функціями, структурою, розкрити систему внутрішніх взаємозв'язків та їх особливості, визначити проблеми розподілу компетенцій між органами публічної влади упродовж здійснення адміністративних реформ та процесів децентралізації. Застосування комплексного підходу, як основи емпіричного рівня, дало можливість провести аналіз методології місцевого самоврядування і державного управління. Діяльнісний підхід дав можливість вивчити динаміку розподілу компетенцій муніципальних органів та органів державної влади у європейських країнах, здійснити пошук збалансованого розподілу компетенцій та вивчити можливість впровадження його в Україні. Із спеціальних методів дослідження важливе значення мали методи визначення сутності понятійного-категоріального апарату і компаративного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Досвід розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади в країнах Європейського Союзу має важливе значення для України як держави, що обрала європейський вектор розвитку. Вивчення позитивного європейського досвіду розподілу компетенцій, з метою імплементації його у післявоєнний період, стає надзвичайно важливим та актуальним завданням. У Конституції України закріплено прагнення українського народу до вступу у Європейський союз. Саме тому для нашої держави важливе значення має вивчення та впровадження досвіду тих держав, які близькі нам територіально, історично та ментально, які визнають принципи місцевого самоврядування, зазначені у Європейській хартії місцевого самоврядування та у своїй внутрішній політиці керуються принципами чіткого розподілу компетенцій і повноважень між органами державної та муніципальної влади. Крім того, цікавим для України є досвід країн Східної Європи, які вже здійснили реформу децентралізації та пройшли шлях від командно-адміністративної до демократичної системи врядування. Враховуючи це, на нашу думку, заслуговує на увагу досвід таких європейських країн, як Франція, Польща та Чеська Республіка.

На наш погляд, цікавим і корисним для України є досвід розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади у Франції, оскільки за розміром території та кількістю населення (у довоєнний період) наші країни досить подібні. Місцеве самоврядування у Франції здійснюється на трьох рівнях: комуни (муніципалітети), департаменти та регіони. Законодавство Франції повністю регулює всі питання, що стосуються організації та діяльності місцевого самоврядування на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою. Місцеве самоврядування Франції регулюється Конституцією Республіки [9], Загальним кодексом місцевих і регіональних органів влади [5], Адміністративним кодексом Франції та Кодексом комун [16, с. 177]. Крім зазначених законодавчих актів, велика частина реалізації повноважень органів місцевого самоврядування регламентована в регіональних та місцевих статутах.

Республіка Польща дуже наближена до України територіально, історично і ментально. Вона також широко підтримує Україну у її прагненні до вступу в ЄС. Адміністративно-територіальний устрій Польщі називають трирівневим, маючи на увазі поділ країни на адміністративні одиниці: гміни, повіти та воєводства. В країні функціонує три рівні місцевого самоврядування з різними для кожного рівня компетенціями та відповідно чітко визначеними компетенціями органів державної влади. Національне законодавство забезпечує функціонування такої моделі. Діяльність органів місцевого самоврядування на кожному рівні регулюється окремим законом, а саме: Законом від 8 березня 1990 року «Про гмінне самоврядування» [12]; Законом від 5 червня 1998 року «Про повітове самоврядування» [13]; Законом від 5 червня 1998 року «Про самоврядування воєводське» [14].

Вивчаючи європейський досвід розподілу компетенцій між органами муніципальної влади та органами державної влади вважаємо за доцільне

звернути увагу на розподіл компетенцій у Чеській Республіці, яка є членом Європейського Союзу з 2004 року та сусідкою, вже згаданої, Польщі. Досвід Чеської Республіки цікавий тим, що до 1989 року країна знаходилася під впливом Радянського Союзу, була членом Варшавського договору та складалася з представників двох народів – чехів та словаків, тому називалася Чехословацька Соціалістична Республіка. Її шлях до визначення сучасної системи публічного управління і адміністративно-політичного устрою був складним та довгим. У процесі політичної демократизації та євроінтеграції Чеська Республіка пройшла доволі важкий, сповнений труднощами шлях адміністративно-територіальних реформ та децентралізації влади, що дозволило створити новітню європейську систему ефективного публічного управління територіальної влади у Чехії на трьох рівнях: крайовому (регіональному), районному (субрегіональному – на рівні округів або окресів) та муніципальному (на рівні громад або обців).

Нормативно-правові основи розподілу компетенцій між органами місцевого самоврядування та державної влади в Чеській Республіці закріплені в наступних законах: «Про столицю Прагу», «Про районні адміністрації», «Про вибори до представництв країв» [7, с. 26], «Про обці (про муніципальні утворення)» [7, с. 26] та «Про створення населених пунктів з уповноваженими муніципальними адміністраціями і населених пунктів з розширеними повноваженнями» [7, с. 27] та Законі «Про краї (крайовий устрій)» [7, с. 25].

Слід зазначити, що Франція, Польща і Чеська Республіка в результаті проведення адміністративно-територіальних реформ та процесів децентралізації влади отримали однакову трирівневу систему територіальної організації влади. Франція розпочала реформу децентралізації у 1982 році. Відповідно до Закону «Про децентралізацію» було створено 22 регіони, далі, упродовж реформи, в 2015 році було проведено територіальну реформу, яка з метою підвищення ефективності управління та оптимізації використання ресурсів, скоротила кількість регіонів з 22 до 13. Варто зазначити, що за основу польської системи організації місцевої влади була взята французька модель, таким чином на регіональному рівні у Польщі утворено 16 воєводств. У Чеській республіці після впровадження реформи публічного управління, у 2000 році на регіональному рівні було утворено 13 нових країв, органи влади в яких наділені самостійними та делегованими повноваженнями. Отже, всі три країни на початку XXI століття отримали трирівневу систему територіальної влади. У Франції це комуна – департамент – регіон, у Польщі: гміни, повіти та воєводства, у Чеській Республіці: обці (муніципалітет або громада) – окреси (субрегіональний рівень, район) і краї (регіональний, обласний рівень).

Розподіл компетенцій між органами муніципальної та державної влади у цих країнах виглядає наступним чином. До компетенції муніципалітетів (комун, гмін, громад) належать такі власні повноваження: фінансові повноваження; повноваження у сфері громадських служб; повноваження щодо управління майном; повноваження у сфері облаштування території та міського

будівництва; кадрові та консультативні повноваження, а також повноваження щодо здійснення делегованих державою функцій: реєстраційно-дозвільних, освітніх, охорони здоров'я, надання соціальних послуг, організації цивільного захисту та місцевої самооборони. До компетенції органів державної влади у наведених вище країнах відносяться загалом однакові функції щодо регіонального розвитку, планування та контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування. Разом з тим кожна країна має свою специфіку. У Франції виконавча влада представлена на рівні департаментів та регіонів, які наділені окремими компетенціями. Органи місцевого самоврядування на рівні департаментів та регіонів наділені певними функціями держави – делегованими повноваженнями органів виконавчої влади. Загальний нагляд за законністю рішень органів місцевого самоврядування здійснює префект. Після завершення реформи децентралізації префекти, які раніше мали право контролювати всі рішення місцевих рад, стали забезпечувати законність лише через судові рішення. До повноважень префекта відноситься: загальне управління, у тому числі повноваження щодо контролю за діяльністю місцевих органів центральних державних відомств; нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування; безпека та захист населення. Також префект має достатні компетенції для вирішення питань соціально-економічного розвитку.

Звертаємо увагу, що слово «префект» у сучасному вимірі має два значення:

- 1) це функція: вищий представник держави на рівні департаменту або регіону;
- 2) це ранг/спеціалізація, що поділяється на декілька класів з розвитком кар'єри.

Територіальна організація влади у Польщі має трирівневу систему: 16 великих провінцій (воєводств), в яких у середньому проживають по 2 млн. 400 тис. осіб, 373 округи (повіти), 66 з яких – міські та містечкові повіти, та 2 489 громад (гмін), які залишилися базовими одиницями адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування [8, с. 346, 350; 15, с. 147].

Слід зазначити, що основні повноваження та фінансові ресурси в Польщі перебувають на рівні гмін. У місцевих бюджетах Польщі зосереджено близько 40 % прибуткових податків, майже 7 % доходів від корпоративних податків і 100 % податків на нерухомість [4, с. 87].

Конституція Польщі визначає, що держава бере на себе лише ті завдання та функції, які не під силу вирішити територіальним громадам. У результаті такої політики на центральному рівні в Польщі зосереджено лише 5 %, на регіональному – 30 % і на місцевому – 65 % повноважень [11, с. 64]. Відповідно до Закону «Про гмінне самоврядування» (1990 р.) до власних повноважень гміни належать: забезпечення порядку на відповідній території, функціонування місцевої економіки, охорони навколишнього середовища; функціонування гмінних доріг, вулиць, мостів, площ, а також організації дорожнього руху; функціонування водопроводів, каналізаційної системи, забезпечення водою, ліквідація та очищення комунальних стоків, дотримання чистоти та порядку, санітарних норм на сміттєзвалищах, знешкодження комунальних відходів, забезпечення електроенергії, тепла, газу; організації місцевого громадського

транспорту; охорони здоров'я, надання соціальної допомоги, зокрема організації центрів та закладів опіки; будівництва житлових будинків на території гміни; питання освіти, культури, фізичної культури; торгівлі і торгових рядів; озеленення та посадки дерев на території гміни; організації кладовищ на території гміни; забезпечення громадського порядку і безпеки громадян та протипожежної охорони; утримування гмінних об'єктів та закладів громадського призначення, а також адміністративних об'єктів та ін. Зазначеним Законом може бути покладено на гміну також обов'язок виконання делегованих повноважень, які належать до компетенції урядової адміністрації, а також щодо організації підготовки і проведення чергових виборів та референдумів [12].

У Польщі розподіл компетенцій між органами муніципальної та державної влади починається з регіонального рівня – воєводства. Тобто, на субрегіональному рівні у повітах відсутні структурні підрозділи органів державної влади. На регіональному рівні (воєводства) місцеве самоврядування здійснюють Сеймики. Управління воєводством здійснюється двома окремими структурами: маршалком воєводства – виконавчим органом регіонального самоврядування та воєводою – головою урядової адміністрації. Над органами гміни, повіту і воєводства здійснює нагляд воєвода та Голова Ради Міністрів, а з фінансових питань контроль здійснюють регіональні рахункові палати.

Маршалок воєводства відповідає за місцеве самоврядування та прийняття рішень на рівні воєводства, в той час як воєвода представляє інтереси центральної влади та контролює дотримання законів на місцевому рівні. Також зауважимо, що трирівнева структура адміністративно-територіального устрою створена за принципом «доповнення», тобто вищий рівень місцевого самоврядування доповнює нижчий рівень місцевого самоврядування своєю компетенцією на принципах субсидіарності. Аналіз розподілу компетенцій у воєводстві між представницьким органом місцевого самоврядування – Сейміком та представником уряду у воєводстві – воєводою, вказує на те, що контроль за діяльністю місцевого самоврядування здійснюється адміністраціями префектурного типу на чолі з воєводою.

Розподіл компетенцій між органами муніципальної та державної влади у Чеській Республіці починається із субрегіонального рівня. Компетенція державних органів влади представлена на субрегіональному рівні у вигляді округів – окрес (okres). Окрес – це колишній адміністративно-територіальний рівень, який у Чехії функціонував до адміністративної реформи 2003 року, як базовий регіон для державного управління. В Чеській Республіці округи (okresy) є адміністративно-територіальними одиницями другого рівня після країв (областей), що відіграють важливу роль у системі адміністративного управління. Загалом, округи виконують функції, які є проміжними між місцевими муніципалітетами та вищими органами управління на рівні краю. Після реформи 2003 року вони отримали більшість компетенцій, але перестали бути дієвими одиницями управління і хоча округи не мають самоврядних органів, вони є частиною державної адміністрації, підпорядковуються

відповідним міністерствам та іншим державним органам і виконують допоміжні або статистичні функції.

Сфера їх діяльності – адміністрування. Округи не є самостійними одиницями управління. Їх компетенція – координація державних служб та установ у регіоні, ефективний розподіл фінансових, природних та людських ресурсів, що знаходяться на їх території. На рівні округу здійснюється забезпечення діяльності поліції, судів, податкових офісів. Округи відповідають за організацію роботи цивільної оборони та служб надзвичайних ситуацій, включаючи службу пожежної охорони, здійснюють координацію в питаннях просторового розвитку та управління інфраструктурними проєктами. Вони можуть впливати на розвиток житлових і комерційних територій, здійснювати контроль за земельними ділянками. Крім того, округи організовують і координують роботи з будівництва та ремонту важливих інфраструктурних об'єктів на місцевому рівні, таких як дороги.

На регіональному рівні – краї, у Чеській Республіці розподіл повноважень між державною владою та місцевим самоврядуванням ґрунтується на принципі субсидіарності та включає як власні, так і делеговані повноваження. Органи державної влади здійснюють загальнодержавні функції, а органи місцевого самоврядування відповідають за питання, що стосуються безпосередньо їхніх територій, у межах, визначених законом. Власні повноваження регіональних органів місцевого самоврядування включають: управління комунальною власністю краю; планування та розвиток території краю; охорона навколишнього середовища та культурної спадщини; забезпечення соціальних послуг; розвиток місцевої економіки та підтримка підприємництва; організація громадського транспорту; управління надзвичайними ситуаціями. Делеговані центральною владою повноваження включають: управління фінансами (дотаціями), організацію виборів. При цьому законодавство чітко визначає, які саме повноваження передаються від держави до органів місцевого самоврядування.

Повноваження органів державної влади стосуються здійснення загальнодержавної політики та стратегій; забезпечення верховенства права та законності; вирішення питань, що стосуються національної безпеки та оборони; регулювання питань, що мають загальнодержавне значення (податкова система; фінансова політика; контроль за дотриманням законодавства органами місцевого самоврядування).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Аналіз досвіду розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади у таких європейських країнах, як Франція, Польща та Чеська Республіка показав наявність у них трирівневої системи адміністративно-територіального устрою та дозволив виявити особливості розподілу компетенцій у цих країнах. Під час реформи децентралізації у Франції, з метою підвищення ефективності управління та оптимізації використання ресурсів, на регіональному рівні кількість регіонів скоротилася з 22 до 13. Також, після реформи децентралізації префекти, які раніше контролювали всі рішення місцевих рад,

стали лише забезпечувати законність ухвал. Особливістю французької моделі розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади є поєднання централізації та децентралізації через делегування повноважень комунам. У Польщі, яка взяла за основу систему організації місцевої влади французьку модель, розподіл компетенцій між органами місцевого самоврядування та органами державної влади починається з регіонального рівня – воєводства. Тобто, на субрегіональному рівні у повітах відсутні структурні підрозділи органів державної влади. Також зауважимо, що трирівнева структура адміністративно-територіального устрою в країні створена за принципом «доповнення», тобто вищий рівень місцевого самоврядування доповнює нижчий рівень місцевого самоврядування своєю компетенцією на принципах субсидіарності. Розподіл компетенцій у воєводстві між представницьким органом місцевого самоврядування – Сейміком та представником уряду у воєводстві – воєводою вказує на те, що контроль за діяльністю місцевого самоврядування здійснюється адміністраціями префектурного типу на чолі з воєводою. Іншими словами воєвода – це представник держави, він контролює законність рішень органів місцевого самоврядування, а маршалок – керує регіональною політикою.

Чеська Республіка обрала «змішану» модель державного управління, де наріжним каменем політичної системи стало місцеве самоврядування, яке забезпечує право громадян брати участь в управлінні держаними справами. Для нас важливий досвід Чеської Республіки полягає в тому, що розподіл компетенцій між органами державної влади та органами місцевого самоврядування відбувався протягом тривалого часу, а державне управління до його реформування характеризувалося як запутане, неузгоджене та фрагментарне. Після експерименту із дворівневою формою адміністративно-територіального управління в результаті реформи децентралізації Чехія перейшла на трирівневу форму адміністративно-територіального управління. Реформа забезпечила чіткий розподіл компетенцій між органами місцевого самоврядування та органами державної влади різних рівнів на принципах субсидіарності та врегулювала нагляд вищих органів державної влади за діяльністю органів місцевого самоврядування у рамках існуючого законодавства, не порушуючи права місцевого самоврядування.

Головним завданням повоєнного періоду для України, на нашу думку, є завершення реформи децентралізації. Враховуючи європейський досвід розподілу компетенцій між органами муніципальної та державної влади та можливості впровадження його в Україні у повоєнний період, слід зазначити, що перш за все, потребують швидкого та ефективного вирішення проблеми правового характеру. У Франції, Польщі та Чехії органи місцевого самоврядування кожного рівня мають окремі закони, де визначені компетенції органів місцевого самоврядування та органів державної влади. Аналогічні закони потрібно прийняти і в Україні, забезпечуючи розвиток інституту місцевого самоврядування та передачу повноважень органам місцевого самоврядування на принципах субсидіарності.

Задля забезпечення ефективного розподілу компетенцій органів місцевого самоврядування та органів державної влади доцільно провести реорганізацію місцевих державних адміністрацій в інститути префектурного типу. На наш погляд, враховуючи позитивний європейський досвід розподілу повноважень між державними та муніципальними органами публічної влади, на районному рівні доцільно залишити лише представницькі органи влади. Також доцільно прийняти Закон України «Про місцевий референдум» як інститут прямого волевиявлення територіальної громади для вирішення питань місцевого значення.

Упровадження позитивного європейського досвіду розподілу компетенцій між державними та муніципальними органами влади, зокрема досвіду таких країн, як Франція, Польща, Чехія, сприятиме завершенню в Україні процесів децентралізації влади, реформування державного управління та місцевого самоврядування; чіткому розмежуванню функцій і повноважень між органами місцевого самоврядування й органами виконавчої влади та між органами місцевого самоврядування різного рівня; розширенню повноважень органів місцевого самоврядування; підвищенню інституційної, ресурсної та фінансової спроможності територіальних громад; посиленню участі мешканців територіальних громад та інституцій громадянського суспільства у вирішенні питань місцевого значення та прийнятті управлінських рішень; підвищенню ефективності діяльності органів публічної влади; формуванню стратегічного бачення та реалізації планів післявоєнної відбудови України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ганущак Ю. І., Чипенко І. І. Префекти: уроки Франції для України. Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2015. 44 с.
2. Грובה В. П. Система місцевого самоврядування Франції: досвід для України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2015. Т. 1. Вип. 32. С. 78–82.
3. Гудзь Л. В. Польська та Українська моделі децентралізації: порівняльний аналіз. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Право». 2020. Випуск № 29. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/15609/14920>
4. Детермінанти розвитку публічного управління та адміністрування в Україні : кол. моногр. / за заг. ред. Н. С. Орлової. Київ : Освіта України, 2020. 262 с.
5. Загальний кодекс місцевих і регіональних органів влади : Закон України № 2013-10 від 28.12.2013. Code général des collectivités territoriales. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070633/
6. Золотарьова О. А. Реформа децентралізації у Франції як приклад для України. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. № 1. С. 86–88. URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/170-1-2024>
7. Ключковський А. Ю. Реформування територіальної організації публічної влади у Чеській Республіці у контексті реалізації євроінтеграційного курсу. Регіональні студії. 2017. Вип. 10. С. 22–28.
8. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні : монографія / за ред. О. В. Батанова. Київ : Талком, 2021. 498 с.

9. Конституція Французької Республіки (прийнята на референдумі 4 жовтня 1958 р.) : станом на 30 серпня 2015 р. : пер. з фр. / укладач П. В. Романюк. 2015. 68 с. URL: <https://pravoizdat.com.ua/image/data/Files/127/1-13.pdf>
10. Кочерга О. П. Досвід впровадження сучасної моделі децентралізації влади в Україні на прикладі Польщі та Франції. Молодий вчений. 2022. № 1 (101). С. 194–199. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-1-101-40>
11. Місцеве самоврядування в Україні: євроінтеграційний шлях : кол. моногр. / за заг. ред. Р. М. Плюща. Київ : РІДНА МОБА, 2016. 808 с.
12. Про гмінне самоврядування : Закон Республіки Польща від 08.03.1990. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-gminne-samovryaduvannya-vid-8-b/>
13. Про повітове самоврядування : Закон Республіки Польща від 05.06.1998. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-povitove-samovryaduvannya-vi/>
14. Про самоврядування воєводства : Закон Республіки Польща від 05.06.1998. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-samovryaduvannya-voyevodstva-v/>
15. Федоренко В. Л., Чернеженко О. М. Конституційні моделі місцевого самоврядування в державах-учасниках ЄС, Швейцарії та України : монографія. Київ : Ліра-К, 2017. 288 с.
16. Чиркін А. С., Кушнір В. В. Особливості місцевого самоврядування Франції. Підприємництво, господарство і право. Конституційне право. 2020. № 5. С. 176–180. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.31>

Конфлікт інтересів.

Автори заявляють, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає.

Стаття надійшла до редакції 26.03.2025 р.

Стаття рекомендована до друку 30.04.2025 р.

Goncharuk N. T.,

Doctor of Sciences in Public Administration, professor, honored Worker of Science and Technology of Ukraine, professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government, Educational and Scientific Institute of Public Administration of the Dnipro University of Technology, 19 Dmytra Yavornytskoho av., Dnipro, 49005, Ukraine
e-mail: goncharuknt@gmail.com <https://orcid.org/0000-0002-2681-6687>

Samoilov A. P.,

Postgraduate student majoring in speciality 281 "Public Management and Administration", studying at the Department of Public Administration and Local Self-Government, Educational and Scientific Institute of Public Administration of the Dnipro University of Technology, 19 Dmytra Yavornytskoho av., Dnipro, 49005, Ukraine
e-mail: samoilovandrey17@gmail.com <https://orcid.org/0009-0004-8263-9568>

EUROPEAN EXPERIENCE IN THE DIVISION OF COMPETENCES BETWEEN MUNICIPAL AND STATE AUTHORITIES

Annotation. The article is devoted to the study of the European experience in division of competences between municipal and state authorities and determination of the possibilities of its implementation in Ukraine. The scientific works that study the issues of division of competences and powers between state and municipal authorities in European countries were analyzed, and the

problems that arose during the implementation of administrative and territorial, and decentralization reform by European countries were considered. The division of powers between state and municipal authorities of different levels were also analyzed.

The administrative and territorial structure of European countries that are closest to Ukraine geographically, historically and mentally were studied and the division of competences between municipal and state authorities in France, Poland and the Czech Republic in the context of their administrative and territorial reforms, and decentralization reform were analyzed. The legal framework of these countries regarding the division of competences while implementing the decentralization reform was also analyzed. It was emphasized that the division of competences between municipal and state authorities is based on the principles of subsidiarity.

The analysis of division of competences between local self-government authorities and state authorities in Ukraine under the martial law showed the significant role of local self-government authorities as military administrations with appropriate powers.

The author substantiates the need to continue decentralization reform in Ukraine in the post-war period and further develop the institution of local self-government on the principles of subsidiarity, and active implementation of the European experience of municipalities with expanded powers at the community level to increase the efficiency of public authorities.

The article identifies promising areas for improving the division of competencies and powers between state authorities and local self-government authorities in Ukraine, taking into account the European experience in the post-war period.

Taking into account the positive European experience of division of competences between state and municipal authorities, it was proposed to improve the division of competences between local self-government authorities and state authorities in Ukraine by expanding the powers of local self-government authorities and transforming local state administrations into prefectural institutions, while retaining their control and supervisory functions.

Keywords: *public authorities, local self-government authorities, state authorities, municipal authorities, local state administrations, military administrations, European experience, municipalities, prefect, division of competences, decentralization, martial law, post-war period.*

REFERENCES

1. Ganushhak, Ju.I., Chipenko, I.I. (2015). Prefects: lessons of France for Ukraine. Kyiv: IKC «Legalnij status» [in Ukrainian].
2. Grobova, V.P. (2015). The system of local self-government of France: experience for Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series: Law, 1, 32, 78–82.* [in Ukrainian].
3. Gudz, L.V. (2020). Polish and Ukrainian models of decentralization: comparative analysis. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series "Law", 29.* URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/15609/14920> [in Ukrainian].
4. Orlova, N.S. (2020). Determinants of the development of public administration and administration in Ukraine. Kyiv: Osvita Ukrain [in Ukrainian].
5. The Law "General Code of Local and Regional Authorities". URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070633/ [in Ukrainian].
6. Zolotarova, O.A. (2024). Decentralization reform in France as an example for Ukraine. *Legal Scientific Electronic Journal, 1, 86–88.* URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-uncategorised/170-1-2024> [in Ukrainian].
7. Kljuchkovskij, A.Ju. (2017). Reforming the territorial organization of public authorities in the Czech Republic in the context of implementing the European integration course. *Regional Studies, 10, 22–28.* [in Ukrainian].
8. Batanov, O.V. (2021). Constitutional and legal problems of local self-government and decentralization of public power in Ukraine. Kyiv: Talkom [in Ukrainian].

9. Romanjuk, P.V. (2015). Constitution of the French Republic (adopted by referendum on October 4, 1958). URL: <https://pravoizdat.com.ua/image/data/Files/127/1-13.pdf> [in Ukrainian].
10. Kocherga, O.P. (2022). Experience in implementing a modern model of decentralization of power in Ukraine using the example of Poland and France. *Young Scientist*, 1 (101), 194–199. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-1-101-40> [in Ukrainian].
11. Pljushh, R.M. (2016). Local self-government in Ukraine: the path of European integration. Kyiv: RIDNA MOVA [in Ukrainian].
12. The Law of the Republic of Poland “On Communal Self-Government”. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-gminne-samovryaduvannya-vid-8-b/> [in Ukrainian].
13. The Law of the Republic of Poland “On County Self-Government”. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-povitove-samovryaduvannya-vi/> [in Ukrainian].
14. The Law of the Republic of Poland “On Voivodeship Self-Government”. URL: <https://www.csi.org.ua/publications/zakon-pro-samovryaduvannya-voyevodstva-v/> [in Ukrainian].
15. Fedorenko, V.L., Chernenchenko, O.M. Constitutional models of local self-government in the EU member states, Switzerland and Ukraine: monograph. Kyiv: Lira-K. [in Ukrainian].
16. Chirkin, A.S., Kushnir, V.V. (2020). Peculiarities of local self-government in France. *Entrepreneurship, Economy and Law. Constitutional Law*, 5, 176–180. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.5.31> [in Ukrainian].

Conflict of interest.

The authors declare that there is no conflict of interest regarding the publication of this manuscript.

The article was received by the editors 26.03.2025.

The article is recommended for printing 30.04.2025.